

Az Európai Unió és Magyarország legnagyobb etnikai kisebbségét diszkrimináció és szegregáció fenyegeti, ami nem csak társadalmi, hanem gazdasági problémákat is hordoz magával. Ezért a tagállamok legsürgetőbb feladata a generációk között öröklődő mélyszegénység megállítása és a hatékony roma integráció, amiben a közoktatásnak, ezáltal a pedagógusoknak is rendkívül fontos szerep jut.

A kreatív pedagógusok képzése az iskolai integráció fontos lépése. A tematikus megközelítés, az akció tanulás módszerével és vizuális eszközökkel kombinálva hatékony oktatási módszerré fejleszthető. Az akció-tanulás egy összetett, kis csoportos, empirikus tanulási módszer, ami kizökkenti a diákokat a megszokott rendszerükből, és aminek a gondolatmenetét, témáit, feladatait is közösen kell kitalálniuk, majd véghezvinniük. A módszer az osztályon belül előzetesen felmért csoportdinamikán és a szociális képességeken alapul. A fő cél a különböző etnikai háttérű és különböző képességű gyermekek érdeklődésének fenntartása, munkába bevonása, eredményeinek javítása, valamint a közösség egymás iránti felelősségérzetének kialakítása és intenzitásának növelése. A tanulók látókörét bővíteni kell, a felelősségérzetüket növelni, a „másságból” pedig erényt kovácsolni.

Javasolt egy közösen választott – roma kultúrához kapcsolódó – téma kiválasztása, ami több tantárgy témakörébe is beilleszthető. Ilyen téma lehet például a romák történelmi szerepe, ünnepköreik, dalaik, szokásaik, hagyományos mesterségeik, meséik. Az osztály közösségen belüli – ahol ez megoldható – heterogén csoportok együttműködve dolgozzanak a kiosztott feladatokon. A kiválasztott téma több tematikába is beilleszthető, több tanórán is használható. Például amennyiben az egyik csoport valamilyen ünneppel kapcsolatos témát választ, kérhetünk tőlük az ünnepkörhöz kapcsolódóan néhány receptet otthonról, aminek a hozzávalóiból feladatokat állítunk össze, illetve kérhetünk az énekórára dalokat vagy a

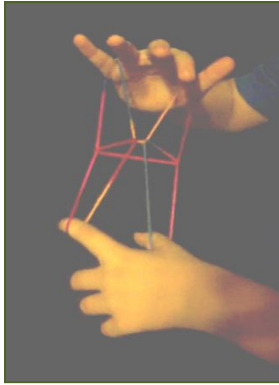
nyelvtanórán foglalkozhatunk akár a témákhoz kapcsolódó szavak szinonimmájának gyűjtésével, helyesírásával is.

A vizuális eszközök helyett és mellett a storyboard nagy segítség az alsóbb osztályokban a figyelem, tartalomelemzés, írás, olvasás, jegyzetelés és kommunikációs készség javítására, akár csoportos, akár egyéni feladatokban. Egy-egy történet, mese vagy családi esemény

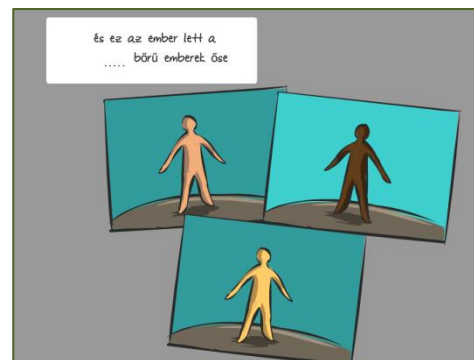
képregényszerű ábrázolását később is elővetethetjük, újrameséltethetjük, javíthatjuk, kiegészíthetjük a diákokkal. Eközben anélkül, hogy észrevennék, a végére egy kerek történet születik meg a kezük alatt, amiből már képesek egy több oldalas fogalmazás gond nélkül megalkotására. A storyboardokat és a segítségükkel született írásokat is fel lehet használni a rajzórák és tartalmuktól függően bármely más óra keretein belül.

A fiatal, nem cigány tanulók figyelmét a roma kultúra iránt olyan történelmi események elmesélésével, melyben a cigányok is szerepet játszottak (például: cigány hajdúk, II. Rákóczi Ferenc cigány katonái) és mesemondással könnyen felkelthetjük úgy, hogy eközben a roma diákok pozitív kulturális identitása is erősödik. A közös, kreatív játékok eszközt jelenthetnek a kulturális szakadék áthidalására már kisiskolás kortól. Történeteket és meséket úgy érdemes választani, hogy azok ne csak a roma kultúrát érintsék és a tanulók is javasolhassanak alkalmanként szövegeket a tündérmeséktől kezdve a magyar népmeséig bármit, beleértve a cigány népmeséket is, amit a roma gyerekek akár otthonról hozhatnak. Minden elhangzott mesét, történetet egy mátrix alapján tanácsos ki is elemezni, például a szereplőket vizsgálni, kategorizálni, megállapítani, hogy milyen kultúrához kapcsolódnak az elhangzottak és vizsgálni a történet szerkezetét vagy a mondatok nyelvtani összetételét. Ehhez kapcsolódóan az érdeklődők segédanyagokat és kreatív játékokat találnak a multimédiás anyagunk Mese és Játék moduljaiban.

Pszichológiai kutatások bizonyítják, hogy gyermekkorban a mozgásnak és a játéknak az ismeretek megszerzésében, tanulásban is nagy szerep jut. Az óvoda aktív és interaktív megismerési módszerét az iskolai tanulmányok megkezdésekor felváltja a kognitív típusú, passzívabb tanulás. Akiknek mindezen az átálláson hátrányos társadalmi helyzet mellett kell átmenniük, azok nagy eséllyel szakadnak le már az általános iskola legelején. A mozgásnak és a játéknak az alternatív pedagógiákban nagy szerep jut, a tanulás minden szintjén. Például az érzékszervek széles körű bevonására törekszik a Waldorf iskola is. Az írást a kézműveskedés (fonaljáték, kötés), a formarajz vezeti be, ezzel párhuzamosan verseket, képeket, zenéket is bevonnak a tanulás folyamatába. Ez a módszer hasznos a tanulási nehézségekkel küzdő vagy hátrányos helyzetű gyerekek számára, akik nehezen sajátítják el a kognitív tanulási módszert. Sőt a cigánygyerekeknél, ahol a ritmus, a zene és a mozgás meghatározó kulturális tényezők, ez remekül működhet, kifejezetten előnyökkel járhat. Egy-egy roma vers vagy mondóka például a fonaljátékokkal észrevétlenül csempészhető be a gyerekek mindennapjaiba (a játék lényege, hogy a mondóka ritmusára egy fonallal előre meghatározott ujjgyakorlatokat kell végezni). (1. Mozgás modul)

A megfelelő kommunikáció minden korcsoportban nélkülözhetetlen. A pedagógusok és a gyerekek között alakuljon ki párbeszéd arról, hogy mit tudnak a roma kultúráról, illetve hogyan tudhatnának meg többet. Eredményes lehet egy roma felnőtt meghívása az osztályba, aki először négy szemközt beszél a pedagógussal, hogy mi a cél és milyen kommunikációs csatornák állnak rendelkezésre. A gyermekeknek mondhat egy mesét, beszélhet a hagyományokról, válaszolhat a gyerekek kérdéseire, továbbá amennyiben az intézmény felszereltsége engedi, videókat vetíthet, ami újabb témákat vetne fel. A tanárok, tanítók felelőssége az osztály figyelmének felhívása a sztereotípiák negatív hatásaira, illetve erőfeszítések tétele ezen előítéletek megbeszélésére, eloszlatására. A folyamat során az interkulturális megközelítést kell hangsúlyozni, arra tanítani a nem cigány gyerekeket, hogy megértsék a roma kultúrát, míg a cigány gyerekeket a többségi kultúra megértéséhez szükséges kompetenciákhoz segíteni. A cél a kölcsönös megértés és társadalmilag hasznos együttélés, és nem a kulturális asszimiláció!

Az osztályon belül egy kreatív és közös munkára nevelő feladat keretein belül 4-5 fős, etnikailag vegyes összetételű csoportokat alkotva buzdíthatjuk a gyerekeket olyan mese megírására, melyben megjelennek a roma kultúra elemei is. A mesék illusztrálásából rajzverseny rendezhető és/vagy a legjobb mesét egy iskolai ünnepségen, rendezvényen előadhatja, elbábozhatja az osztály, ahová szülőket is meghívhatnak. A szerepek kiosztásánál vigyázni kell, hogy a roma és nem roma tanulók, illetve a fiúk és a lányok ugyanolyan arányba jussanak pozitív és negatív szerepekhez, ugyanis ha ez a mérleg valamire elbillen, akkor negatív hatást érhet el az előadás. A feladatok kirendelésénél a kompetenciákat fontos figyelembe venni, a kudarcok elkerülése érdekében. Az ilyen pozitív próbálkozások hírének a közvetítését vagy a meghívók átadását az igazgatónak, más pedagógusoknak, szülőknek bízzuk néhány roma tanulóra, ezzel is növelve az önbecsülésüket.

A feladatok teljesítése után időt kell szánni a beszélgetésekre, a gyerekek mondják el saját érzéseiket és véleményüket a tevékenység összes fázisáról. Merjenek építő jellegű kritikákkal előállni, tegyenek javaslatokat, hogy legközelebb mit csináljon a csoport és/vagy az osztály másképp. De mindenekelőtt tiszteletben kell tartani a gyermekek jogát ahhoz, hogy eldöntsék, etnikai-kulturális háttérüket ki kívánják hangsúlyozni, vagy sem.

Mіндеzt felismerve jött létre a négy országot is felölelő, a tanárok munkáját és az eredményes roma integrációt elősegítő Európai Uniós projekt, **Creative Teacher Training (CTT)**, a hazai TREBAG Kft közreműködésével. A kidolgozott tananyag és a multimédiás CD a fent leírtak alapján a öt főbb modul köré csoportosul: projektmunka, mese, mozgás, játék (társasjáték), vizualitás. A megrendezésre kerülő tréningen legalább tizenöt általános iskolai tanár vesz részt, akiket különböző iskolákból invitálnak, és akiket arra sarkallnak, hogy az itt tanultakat később osszák meg azon kollégáikkal, akik nem tudtak ellátogatni az eseményre.

A megjelent tanárok a multimédiás képzési anyagot CD mellékleten is hazavihetik, így bármikor visszatekinthetnek az elhangzottakra, illetve könnyebben beszámolhatnak másoknak is az élményeikről.

Bővebb információért az alábbi elérhetőségeken lehet érdeklődni:

Nagy Enikő és Schwikker Zsófia

Trebag Kft

2094. Nagykovácsi Kossuth u.20

www.trebag.hu

The logo for TREBAG is displayed in a bold, blue, sans-serif font. The letter 'E' is stylized with a Euro symbol (€) integrated into its center.